

Årstalen

Finansnæringens Hovedorganisasjons årskonferanse 11. april 2000

av adm. direktør **Arne Skauge**

I. Innledning

Arne Skauge

Mange ser de senere års sterkt økende markedsstyring og globalisering av både økonomi og andre sider av samfunnsutviklingen som uventet og truende. Ikke alle synes å være like klar over at dette langt på vei er en ønsket utvikling basert på politiske vedtak gjennom flere tiår både nasjonalt og internasjonalt. I 1982 hadde GATTs (nå WTO) ministermøte i Geneve store problemer med å finne frem til et program for arbeidet videre fra liberalisering av handelen med varer til liberalisering av handelen med tjenester herunder handel med finansielle tjenester og kapitalbevegelser. Motivene for fortsatt liberalisering kan ha vært varierende, men de erklærte målene har vært en bedre fungerende global

økonomi og bedre muligheter for nasjoner i en økonomisk utviklingsfase til å bli positivt delaktige i en slik bedre fungerende økonomi. I Norge har vi ment at en slik utvikling også er i vår interesse.

Innenfor de globale rammer som GATT de neste årene klarte å tilrettelegge utviklet det seg i alle verdensdeler etter hvert handelspolitiske lokale og regionale samarbeidskonstellasjoner. I Europa utviklet EU seg fra et fellesmarked til en politisk og økonomisk union.

Norske regjeringer har i all hovedsak og med bred politisk forankring støttet arbeidet med å utvikle en bedre fungerende global økonomi.

Høsten 1989 signerte regjeringen Syse sammen med regjeringene i de øvrige nordiske land OECDs regler for frie kapitalbevegelser over landegrensene, etter forberedelser

utført av regjeringen Harlem Brundtland med bred støtte i Stortinget. Selv om finansnæringen i Norge alltid har vært påvirket av svingninger i internasjonal og norsk økonomi, kan det være nyttig å repetere at utfordringer som grenseoverskridende konkurranse og globalisering av økonomien ikke er en katevind som er kommet uforvarende på oss, men er et resultat av et mangeårig internasjonalt politisk arbeid. Globaliseringen har hatt en sterk påvirkning på utviklingen i norsk næringsliv, og naturligvis også på finansnæringen.

Vår hjemlige næringspolitikk har imidlertid ofte båret preg av at man har vært mer opptatt av enkeltsaker og av bedrifter enn å

legge til rette for rammebetingelser for et næringsliv som vil bli en del av en globalisert økonomi.

Strukturpolitikken for finansnæringen har mer enn noen annen del av næringspolitikken vært preget av dette de siste årene. Utviklingen kan en i mange sammenhenger se som konsekvensen av at en har rygget fra begivenhet til begivenhet enn av å ha vært en politisk linje. Etter at Gunnar Berge sa ja til DnC og Bergen Bank i 1989 så vi klare tilløp til prinsipiell tenkning. I 1990 ble det varslet adgang til dannelsen av finanskonsern (lovfor-slag i 1991 fra Sigbjørn Johnsen) og i 1990 ble også Banklovkommisjonen utnevnt for å modernisere norsk finanslovgivning. Det er imidlertid klart at bankkrisen og det langvarige statlige eierskap i bankene har skapt betydelige problemer for avklaringen mellom statens forskjellige roller og en næringspolitikk som kan gi finansnæringen arbeidsforutsetninger for å møte den økende internasjonale konkurranse.

Sammenbruddet i WTO-møtet i Seattle i fjor høst blir som GATT-møtet i 1982 bare en tenkepause. For Norges del vil både den teknologiske utvikling og det faktum at vi gjen-

nom EØS-avtalen er en integrert del av EUs indre marked øke konkurransen og behovet for strukturelle endringer.

Det har de siste 10 år allerede funnet sted betydelige endringer av strukturen i finansnæringen samtidig som konkurransen og kostnadseffektiviteten har vært økende. Dette gjelder både bank- og forsikringsmarkedene.

II. Dannelsen av FNH

Et hovedtrekk ved utviklingen av det norske finansmarkedet de siste 10 årene er at konkurransebildet har endret karakter. Vi har gått fra en situasjon som først og fremst var kjenne-tegnet av konkurranse mellom de ulike bran-sjene i finansmarkedet til dagens situasjon hvor det er konkurransen mellom finansbe-driftene som er hovedtrekket. Det er ikke lenger forretningsbanker, sparebanker og for-sikringsselskaper som kjemper mot hveran-dre, men snarere finanskonsern som konkur-rerer om å tilby alle former for finanstjenes-ter. (Figur 1)

Denne utviklingen har også lagt grunnlaget for en felles og bredere næringspolitisk platt-form for finansnæringen. Så vidt vi har brakt

Figur 1. Norske finanskonsern 1996 og 1999. (Tall for markedsandeler pr 31.12)

Konsern		Bank		Finansierings-foretak		Verdipapir-fond		Skade-forsikring		Livs-forsikring		Alle	
Utgangen 1996	Utgangen 1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999
DnB	<i>DnB/Postbanken</i>	19	26	7	6	17	21	0	-	18	18	-	21
Postbanken		7		-		2		-		-		-	
Spareb. NOR	<i>Gjensidige/NOR</i>	12	15	11	12	19	23	-	28	2	17	-	16
Gjensidige		2		3		4		25		15		-	
CBK	<i>CBK</i>	14	14	26	13	11	8	-	-	3	3	-	11
Sp.1/Sam.sp..b	<i>Spareb.1/Sam.sp.b/Vår*</i>	12	14	2	2	7	10	-	5	1	3	-	11
Vår		1		0		-		5		3			
Storebrand**	<i>Storebrand/Finansb</i>	0	2	0	0	7	7	26	24	33	32	-	7
Fokus	<i>Fokus/Den Danske Bank</i>	-	4	-	0	-	2	-	-	-	-	-	3
Sum finansk..	<i>Sum finanskonsern</i>	67	76	49	33	67	70	56	34	75	73	-	69
Sum alle selskap	<i>Sum alle selskap</i>	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-	100

* Konesjon for Sparebank 1-gruppens oppkjøp av Vår er ikke gitt. ** Omfatter lf. Kilde: Kredittilsynet.

i erfaring er vi i dag med på en aldri så liten begivenhet ved at det er første gang det fremføres en årstale på vegne av en felles næringsorganisasjon for bank og forsikring, ikke bare i norsk, men også i internasjonal sammenheng. Som kjent gikk Den norske Bankforening og Norges Forsikringsforbund fra 1. januar i år sammen i en ny felles næringsorganisasjon under navnet Finansnæringens Hovedorganisasjon, FNH.

I det minste har vi på dette området tilpasset oss markedene og den internasjonale utvikling raskere enn andre land!

Grunnlaget for sammenslutningen kan kort sammenfattes i følgende forhold:

- Strukturen i finansnæringen innebærer i stadig større grad dannelse av blandede finanskonsern hvor både bank og forsikring inngår
- Regelverk og produktutvikling innebærer stadig mer likeartede produkter på tvers av tradisjonelle bransjegranser
- Tilsynsmyndigheten er samlet hos en offentlig instans, Kredittilsynet
- Økende internasjonalisering, konkurranseforhold og regelverk stiller bank og forsikring overfor felles eller likeartede utfordringer både hjemme og ute også på det næringspolitiske felt.

Sagt med litt andre ord skal FNH arbeide for et regelverk for finansnæringen som gir norskbasert finansiell virksomhet like gode rammebetingelser som i andre land. Av særlig betydning er det å ha likeverdige arbeidsvilkår med våre nordiske naboland og de toneangivende land for øvrig i EU. Det er en utfordring for finansnæringen til enhver tid å være kompetansemessig på høyde med de krav IT-utviklingen og konkurransen stiller også til norskbasert finansiell virksomhet.

Dette er ambisiøse målsetninger som vil stille store krav til den nye organisasjonen. Derfor er det blant annet lagt vekt på at den nye fellesorganisasjonen skal være kjenne-

tegnet av et styrket faglig miljø innenfor et bredere fagfelt, bedre samordning i næringspolitiske spørsmål og økt kostnadseffektivitet. På lengre sikt er det en målsetning å samle alle bransjeforeninger i finansmarkedet under en paraply.

Internasjonal konkurranse og regelverksutvikling

Drivkreftene for økt integrasjon mellom nasjonale finansmarkeder er for tiden trolig sterkere innenfor EØS-området enn noe annet sted. Resultatet er blant annet oppkjøp, fusjoner og allianser i et stadig høyere tempo. Økende konkurranse tvinger fram sterkere fokus på kostnader, overkapasitet og strukturell tilpasning. Så langt har fusjoner og oppkjøp i Europa stort sett skjedd innenfor det enkelte land, noe som har bidratt til å bygge opp en sterk nasjonal finanssektor. Men etter hvert ser vi også at det gjøres forsøk på oppkjøp, fusjoner og alliansedanning over landegrensene. Norge blir som EØS-medlem en del av dette, og de utviklingstrekk vi ser internasjonalt gjør seg også gjeldende i det norske markedet.

Internasjonaliseringen har også konsekvenser for det regelverk som gjelder for finansmarkedet. Den påvirker og begrenser handlingsfriheten for norsk lovgivnings- og forvaltningsmyndighet. Dette vil først og fremst være tale om begrensninger av rettslig karakter, selv om man også kan tenke seg begrensninger av ikke-rettslig karakter. Selv om EØS-avtalen og andre internasjonale forpliktelser ikke formelt avskjærer norsk lovgiver fra visse typer reguleringer, kan det tenkes at internasjonal praksis er så vidt entydig at den reelt sett umuliggjør en avvikende norsk linje.

Det foregår en dynamisk utvikling i EU-systemet innenfor så godt som hele bredden av de reguleringsområder som påvirket rammebetingelsene for finansnæringen i Norge. Som eksempel på et viktig område kan nev-

nes rekken av rettsakter innenfor området ”elektronisk handel”. Her vil reformene gripe inn i flere fundamentale prinsippsspørsmål som: kompetanseforholdet mellom hjemlands- og vertslandsmyndigheter, fellesskapslovgivningens preg av minimumsregulering kontra totalregulering og lovvalg i kontraktsforhold.

I mange sammenhenger kan en si at konkurransen innenfor EØS-området er basert på at etablering og godkjenning i et land har gitt rett til etablering innen hele EØS-området basert på hjemlandets regelverk. Utviklingen i dag, som også naturlig henger sammen med utviklingen av nettbasert IT, går i retning av regelverk som åpner for grenseoverskridende konkurranse for produkter.

Dynamikken og viljen til å få til et effektivt og integrert finansielt marked i EU ble understreket under EUs toppmøte i Lisboa i forrige måned. I referatet fra rådsmøtet heter det at:

”For at fremskynde gjennomførelsen af det indre marked for finansielle tjenesteydelser skal der opstilles en stram tidsplan, således at handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser bliver gennemført senest i 2005.”

Dette er en meget ambisiøs målsetning og et viktig signal til både myndigheter og aktører i det norske finansmarkedet.

Før jeg går inn på regelverksoppfølgingen og Hope-utvalget vil jeg peke på et konkret behov som oppstår som følge av den økonomiske integrasjonen i EU.

En økende internasjonalisering har økt behovet for effektive og sikre systemer for kapitalbevegelser og betalinger over landegrensene. For å løse rettslige og risikomessige problemer innenfor de internasjonale betalingssystemene foregår det et utstrakt internasjonalt samarbeid for å harmonisere regler og rammebetingelser. I tillegg har innføringen av euro fra 01.01.1999 innebåret en relativt stor omveltning først og fremst for bankene. Konsekvensene var særlig merkbare når det gjelder operasjonelle forhold mellom ban-

kene knyttet til pengeoverføringer og likviditetsstyring.

FNH har vært opptatt av at også banker i Norge via Norges Bank skal kunne få direkte tilgang til oppgjørssystemer i euro (TARGET) på linje med EU-land som ikke deltar i den monetære union. De signaler som Den europeiske sentralbank (ECB) så langt har gitt tyder ikke på noen løsning på kort sikt.

At TARGET er et virkemiddel for ECB i utøvelsen av den felles pengepolitikk i ØMU og i den sammenheng er rimelig klart. Men det er fortsatt grunn til å påpeke at TARGET er et verktøy for at Norge kan følge opp EUs oppgjørsdirektiv, som er en del av EØS-avtalen. FNH har tidligere tatt dette opp med utenriksminister Vollebæk og finner det naturlig å peke på dette når dialogen med EU igjen kan komme i fokus. Det er ikke tvil om at dette er viktig for norsk næringsliv generelt etter hvert som euroen slår igjennom som internasjonal valuta.

III. Hope-utvalget

Dynamikken i utviklingen av EUs indre marked var også en viktig årsak til at det i fjor ble igangsatt en omfattende utredning om konkurranseflater og rammebetingelser i norsk finansnæring. Som kjent ble det offentlige utvalgets arbeide nylig avsluttet da utvalgets leder, professor Einar Hope, overleverte et fylldig dokument til finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen den 28. mars. Bakgrunnen for nedsettelsen av utvalget var innspill fra tidligere Den norske Bankforening og Norges Forsikringsforbund og påfølgende politiske initiativ fra Stortinget om behovet for en særskilt ekspertutredning.

Jeg har selv hatt gleden av å delta som medlem i Hope-utvalget, som hadde meget bred representasjon fra departement, tilsynsmyndigheter og næringen selv. Som i alle slike utvalg er det en vanskelig balansegang

underveis hvor alle gir og tar, men jeg synes arbeidet i utvalget har vært konstruktivt.

Banklovkommisjonen var i arbeidet med den 4. delutredningen om finansforetak fra 1998 delt på viktige punkter mellom representantene fra myndighetene og finansnæringen. Finansnæringens representanter måtte ta dissens både med hensyn til overordnet reguleringsfilosofi og når det gjelder behov for EU-harmonisering i viktige enkeltsaker der flertallet gikk inn for fortsatt særnorske regler. Ikke minst på denne bakgrunn er det viktig og gledelig å merke seg at Hope-utvalget har kommet fram til en omforent innstilling uten uttalte dissenser. Dette gir håp om at myndighetene vil ta innover seg konsekvensene av den økte internasjonale konkurransen. Hope-utvalgets utredning kan innebære et veiskille for reguleringen av finansnæringen i Norge.

Som premisser for sitt arbeide fastslår utvalget at internasjonaliseringen vil gi

- økende konkurranse
- fallende priser og marginer
- reduserte kostnader
- økende tilstedeværelse av utenlandske leverandører, og
- etter hvert mer grenseoverskridende konkurranse

Denne utviklingen vil stille større krav til harmonisering av regelverk og tilsynsmessig praksis mellom land. Utvalget fastslår at lover og regler for finansnæringen i Norge i hovedsak bør ta sikte på å etablere rammevilkår og konkurranseforhold tilsvarende det som gjelder i andre land i EØS-området. Vesentlige avvik bør kun være aktuelle i den grad det i Norge gjør seg gjeldende særlige behov eller problemer som ikke har funnet en hensiktsmessig løsning innen rammen av det felles europeiske regelverk.

Når vi kjenner EUs ambisiøse timeplan om å gjennomføre handlingsplanen for finansielle tjenester innen 2005, er det også en ambisiøs

målsetning utvalget setter opp for norsk finansnæring.

Banklovkommisjonens arbeide har hittil tatt 10 år. Her må det handles raskere. Innen ett til to år bør mange av utvalgets forslag være gjennomført både for å holde tritt med EUs tempoplan, og for å sikre grunnlaget for en fortsatt nasjonalt forankret finansnæring i Norge.

Eksempler på konkurranseulempe

La meg gå litt mer i detalj og nevne noen av de områdene som utvalget har pekt på kan representere en potensiell konkurranseulempe for finansnæringen.

FNH legger stor vekt på at det åpnes for at banker og øvrige kredittinstitusjoner skal kunne ta i bruk nye fleksible finansieringsinstrumenter som *verdipapirisering og særskilt sikre obligasjoner*. Det er derfor gledelig at Hope-utvalget støtter FNH på dette punktet. Verdipapirisering har hittil ikke vært benyttet i Norge og er heller ikke utbredt i de øvrige nordiske land, men er i sterk vekst i Europa. Utvalget ser dette som et interessant instrument som vil kunne bidra til en mer effektiv allokering av kapital og et mer velfungerende kapitalmarked.

Finansdepartementet skjerpet i 1998 kravene til *kjernekapital* i banker og andre kredittinstitusjoner. Dette skjedde dels ved strengere regler for opptak av ny tidsbegrenset tilleggs kapital, gjennom krav til kjernekapitaldekning på 7 prosent. Videre ble det gjennomført en skjerping av reglene for risikovektning av boliglån. Utvalget går inn for at disse tiltakene bør vurderes nærmere med sikte på tilpasning til regler som gjelder internasjonalt.

Norge er eneste land i EØS-området med dobbelt sett av *egenkapitalkrav* for forsikring. Norske selskaper er underlagt solvenskrav etter mønster fra EU-direktiv, men må også oppfylle egenkapitalkrav for kredittrisiko

som i EU kun gjelder for banker og andre kredittinstitusjoner. Nok et særnorsk element er at forsikringsselskaper er pålagt fradrag i ansvarlig kapital for eierandeler i andre finansinstitusjoner utover relativt lave grenser. *Krysseiereglene* er videre strengere for banker og andre kredittinstitusjoner i Norge enn det som gjelder for kredittinstitusjoner i EU-land som for eksempel Danmark og Sverige.

Utvalget er enig i at de særnorske kreditt-*risiko-kravene* for forsikring ikke lenger er velbegrunnet eller godt tilpasset den risiko som forsikringsselskapene møter. Finanskomiteen har bedt Finansdepartementet om å vurdere EU-harmonisering av krysseiereglene, og dette er et punkt hvor det er mulig å iverksette tiltak raskt. FNH har i et brev til Finansdepartementet understreket betydningen av at dette spørsmålet gis prioritet.

Den norske ordningen for innskuddssikring skiller seg fra resten av EØS-området i flere henseender. Utvalget påpeker videre at den norske *sikringsfondsavgiften* medfører en kostnadmessig ulempe, spesielt for de norske bankene som opererer i storkundemarkedet med lave marginer der det er en betydelig konkurranseflate mot utlandet. Det er forhold som utvalget mener bør vurderes nærmere når regelverket skal revideres.

Utvalget fastslår videre at det er viktig å utvikle de private norske *kapitalforvaltningsmiljøene* for å kunne møte en økende internasjonal konkurranse. Det er positivt at utvalget i en slik sammenheng peker på at en bør vurdere dagens norske forvaltningspraksis i lys av det som er vanlig i andre land med sikte på å skape brede og konkurransedyktige forvaltningsmiljøer også i Norge.

De saksområdene jeg har nevnt her er alle av stor betydning for finansnæringen. Det er derfor viktig at de blir avklart politisk og gjennomført så raskt som mulig.

Livsforsikring

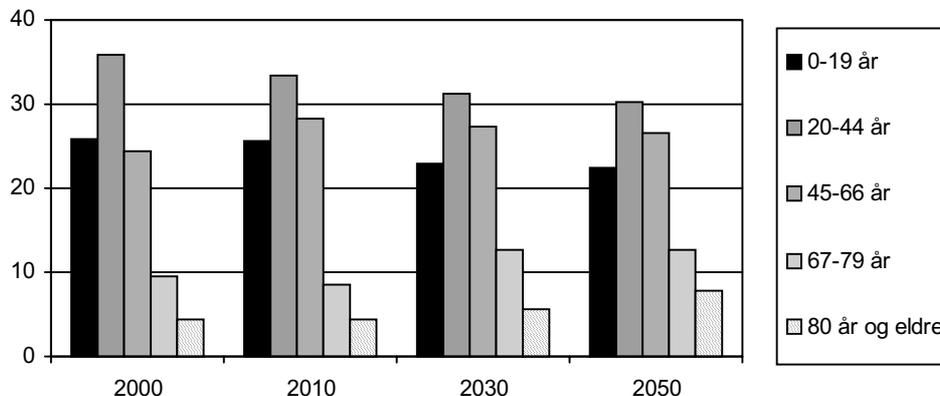
Livsforsikring er det området der utvalget går klart lengst i å tilrå modernisering og oppmykning av regelverket. Utvalget fastslår at gjeldende regelverk innenfor livsforsikring er komplisert, omfattende og på noen punkter uklart. Utvalget mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av dette regelverket, og det nevnes flere konkrete målsettinger for et modernisert regime som samsvarer godt med FNHs mål. Disse målene er uttrykt i et holdningsdokument som ble framlagt for Hope-utvalget og inngår som trykt vedlegg til utvalgets utredning.

Blant de sentrale målene som utvalget peker på kan blant annet nevnes gode muligheter for produktutvikling tilpasset kundenes behov, tilrettelegging for mer langsiktig kapitalforvaltning og best mulig samsvar mellom avkastning og forvaltningsrisiko, samt åpning for enklere produkter og alternative former for overskuddsdeling. Utvalget understreker at regelverket bør sikre livselskapene konkurransedyktige vilkår i det framtidige sparemarkedet. Det vil i første omgang være Banklovkommisjonen som får i oppdrag å utrede dette nærmere, og Hope-utvalget mener en slik gjennomgang bør gis høy prioritet.

Hope-utvalget ble oppnevnt 18. juni 1999 og overleverte sin innstilling til finansministeren 28. mars i år. Da Einar Hope overleverte innstillingen lovet finansminister Karl Eirik Schøtt-Pedersen at utredningen skal få en rask behandling i Finansdepartementet. Et samlet utvalg med ansvarlig representasjon fra næring, tilsyn og departement er samstemt i sine forslag og anbefalinger. Dette bør kunne gjøre veien frem til kraftfull handling betydelig enklere for finansministeren.

Banklovkommisjonen ble oppnevnt 6. april 1990. Kommisjonen har fortsatt i dag 10 år etter sin oppnevning viktige arbeidsoppgaver igjen. Men mer enn noen gang er det behov for tempo i prosessene dersom næringspolitikk for finansnæringen er et prioritert område

Figur 2. Folkemengde etter alder (fremskrivninger). Kilde: Statistisk sentralbyrå.

og dersom man ønsker å gardere seg mot at norske finansinstitusjoner blir akterutseilt i konkurransen.

Det burde mane til ettertanke når vi, som tidligere nevnt, fra EUs rådsmøte i Lisboa kan lese at handlingsplanen for finansielle tjenester blir gjennomført senest i 2005. Oppfølgingen av regelverksutforming må sees i lys av dette!

Endret sparemønster

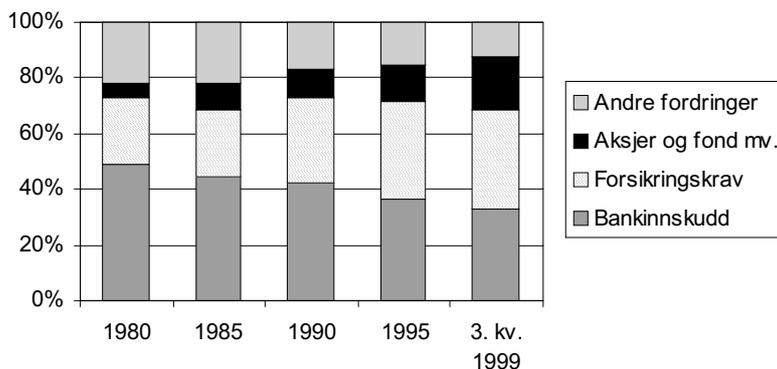
Ikke minst blir behovet for modernisering av reguleringsregimet for livsforsikring understreket av de faktiske endringer i publikums sparemønster som nå finner sted. Mens vi i 1980 hadde nærmere halvparten av sparepengene våre i banken, er denne andelen i dag

sunket til 33 prosent. Andelen av den totale sparingen som er plassert i forsikring har i samme periode økt med over 10 prosentpoeng. Årsakene til dette kan være mange, men noen synes klare:

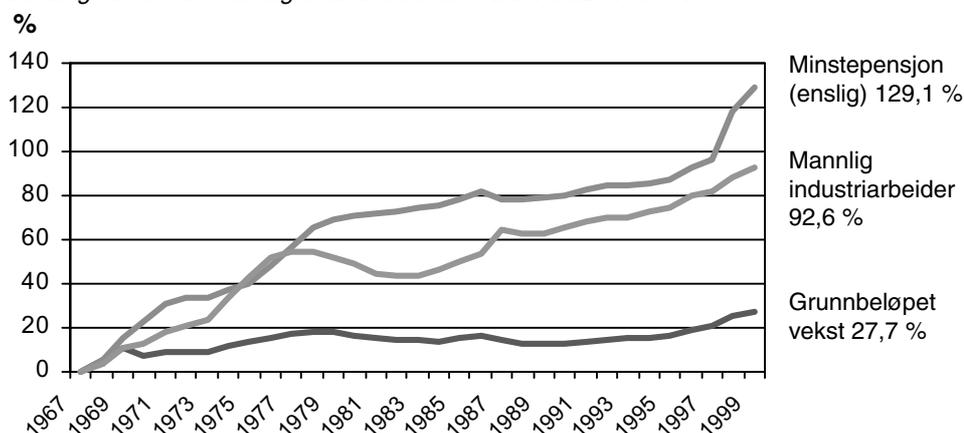
- Den demografiske utviklingen (figur 2).
- Økt velstand gir større muligheter for sparing og nye sparevaner (figur 3).

Selv om det er bred enighet i Norge om at folketrygden er en grunnpilar i velferdsstaten er det nå en voksende forståelse hos mange om behovet for å supplere folketrygden med andre spare- og pensjonsordninger. I dag er det om lag 970.000 arbeidstagere som ikke har pensjonsordning på arbeidsplassen. (Se figur 4.)

Figur 3. Husholdningenes fordringer (I prosent av totale fordringer) Kilde: Norges Bank

Figur 4. Realutvikling i folketrygdens minstepensjon og grunnbeløp sammenliknet med utvikling i timelønn mannlig industriarbeider. Kilde: SSB/RTV/FNH

Mer fleksible pensjonsordninger i arbeidsforhold

Det ble gjort store fremskritt i arbeidet med å forbedre regelverket for tjenstepensjonsordninger i 1999. En ny lov om foretakspensjon og et lovutkast om å åpne for innskuddsbasert tjenstepensjon med skattefradrag fra et "Selvig-utvalg", vil kunne innebære en nødvendig modernisering av regelverket for pensjonsordninger i arbeidsforhold. Vi må ta forbehold om den konkrete oppfølgingen av Selvig-utvalgets lovutkast om innskuddspensjon som for tiden ligger i Finansdepartementet.

Men FNH har likevel berettiget håp om at det vil komme endringer som bidrar til å øke utbredelsen av tjenstepensjonsordninger i privat sektor, gi større fleksibilitet og avtalefrihet og øke folks bevissthet om pensjonsparing. Det er varslet at det foreliggende lovforslag om å innføre innskuddsbasert tjenstepensjon med skattefradrag vil bli behandlet på Stortinget i løpet av 2000 og iverksett 1. januar 2001.

FNH mener at det bør være adgang til å kombinere innskuddspensjon og foretakspensjon i samme bedrift. Med enkelte nødvendige endringer har FNH store forventninger til at innskuddspensjon blir et fleksibelt og

godt produkt som bidrar til å øke utbredelsen av pensjoner i arbeidsforhold. Den videre politiske behandlingen vil avklare om innskuddspensjon blir et godt tiltak for å motvirke det etablerte klasseskillet mellom de som har og de som ikke har tjenstepensjon. Men nok en gang finner vi det viktig å peke på at regelverket må ta hensyn til den konkurranse norskbasert virksomhet vil møte i et indre europeisk marked. Derfor har FNH for eksempel arbeidet for regelendringer slik at kundene skal gis mulighet til å velge individuell tilpasning av risikoprofil og forventet avkastning, gitt tilstrekkelig sikkerhet på pensjonsmidler forvaltet i livselskap. At et bredt flertall i Finanskomiteen er positive til innføring av investeringsvalg for nye og eksisterende kontrakter ved behandling av Lov om foretakspensjon var derfor svært gledelig. Spørsmålet skal få sin endelige avklaring i forbindelse med den forhåpentligvis nær forstående behandlingen av Lov om innskuddspensjon. FNH legger stor vekt på at det åpnes for at livselskapenes ordinære balanse kan inndeles i separate investeringsporteføljer slik det er anledning til i de fleste andre europeiske land. Det særnorske kravet om organisatorisk skille mellom livselskap og "unit

linked"-selskap bør oppheves.

Vi er oppmerksom på at enkelte av disse endringene vil kreve avklaring av mange vanskelige spørsmål – men jeg kan vanskelig se at vi kan unngå å ta dem opp.

Samspillet stat/market

Det kan neppe herske tvil om at vi står foran store endringsbehov for å tilpasse oss et fremtidig åpent europeisk marked. Ett av de områdene i Norge som særlig vil møte behov for omstilling er offentlig sektor og oppgavefordelingen mellom offentlig og privat.

I de fleste samfunn er det slik at det ikke er et spørsmål om bare stat eller bare marked. Det vil være et spørsmål om å finne den rette balansen og det rette samspillet mellom hva som skal være statens og politikernes oppgaver og hva som skal overlates til markedet.

Det synes å være en økende erkjennelse i Norge at samspillet mellom stat og marked ikke er optimalt slik det fungerer i dag. Dette kom også til uttrykk i Stoltenberg-regjeringens tiltredelseserklæring hvor det heter:

”Staten har en rolle både som eier og regulerende myndighet. Regjeringen vil gå gjennom organiseringen av det statlige eierskapet for å finne de ordninger som sikrer oss best resultater og ryddige ansvarsforhold”.

Dette er en ambisiøs og nødvendig utfordring å ta fatt på. Fra FNHs side er vi innstilt på å legge ned betydelig arbeid for å bidra til en slik utvikling. Som jeg tidligere har pekt på er også Hope-utvalget enig i at statens mange roller i norsk finansnæring, både som eier, konsesjonsgiver og tilsynsmyndighet bør gjennomgås.

Et annet eksempel er fremtidens organisering av Folketrygdens tilleggspensjoner. Jeg tenker her på spørsmål som fondering, fondsforvaltning og muligheter for Folketrygdens medlemmer til å følge med/delta i forvaltningen av egne rettigheter/midler.

På områder der det offentlige ønsker å endre sin rolle fra direkte leverandør av fel-

lestjenester til å være bestiller av tjenestene vil vi møte mange praktiske spørsmål innen pensjon og forsikring som vil berøre arbeidstagerne på de aktuelle områder. Et praktisk eksempel på dette er den høringsrunden som nettopp har funnet sted om Statens Pensjonskasse og hvilke muligheter dette systemet skal kunne ha til å følge sine kunder/medlemmer der virksomhetsområder omgjøres fra statlig til fristilt virksomhet eller rene aksjeselskap.

Men vi har også eksempler på at private finansbedrifter står som leverandør av offentlige tjenester innenfor et marked i konkurranse. Yrkesskadeforsikring er hjemlet i egen lov og er obligatorisk for alle bedrifter. Naturskadeforsikring operer på tilsvarende måte. Disse ordningene kan oppfattes som modell for hvordan det offentlige kan avlastes økonomisk og ressursmessig, samtidig som konkurransen bidrar til kostnadseffektivitet og lave priser. For yrkesskade er premien de senere år kommet lavere enn både næring og tilsyn synes er bra, men kundene drar jo fordel av det. Mer generelt er det FNHs oppfatning at finansnæringen både kan og bør stå for produksjon og distribusjon av offentlige støtte- og trygghetsprodukter på stadig flere områder.

FNH er på slike områder innstilt på å være en konstruktiv næringspolitisk dialogpartner når slike spørsmål reises, fordi vi regner med at en slik omstilling må baseres på at alle aktører i et slikt marked gis like konkurransevilkår. Dette er naturligvis en selvsagt forutsetning fordi det er en viktig del av formålet med en modernisering av statens rolle i samfunnet, så vel som de krav som EØS stiller til like konkurransevilkår i et indre marked.

IV. Utviklingstrekk i norsk økonomi

Så til slutt litt om utviklingstrekk i norsk økonomi. Fjorårets tilbakeslag ble svært kort-

varig. Allerede på sensommeren var det på nytt klare tegn til et omslag i retning av økende aktivitet. Når konjunktorene nå igjen peker oppover finner dette sted i en økonomi hvor kapasitetsutnyttelsen allerede er svært høy. Dette vil lett kunne få uønskede konsekvenser for pris- og kostnadsveksten.

Starten på en oppgangskonjunktur for norsk økonomi, i en situasjon med svært høy kapasitetsutnyttelse, innebærer derfor betydelige utfordringer både for finans- og pengepolitikken. Med en høy oljepris vil trolig kronkursen være rentefølsom. Retningslinjene for pengepolitikken, hvor både innenlandske konjunkturforhold og kronkurs skal vektlegges, setter grenser for muligheten til å benytte renteøkning for å begrense aktivitetsveksten. På den annen side vil oppgangen i europeisk økonomi antagelig føre til høyere renter i konkurrentlandene, og gi rom for renteøkning også her hjemme, uten å komme i konflikt med målet om stabil valutakurs.

Hovedansvaret for konjunkturreguleringen vil imidlertid uansett også fremover måtte hvile på finanspolitikken. Når utsiktene for norsk økonomi nå synes vesentlig lysere enn mange antok bare for få måneder siden, bør dette få konsekvenser for stramheten i statsbudsjettet. Mye taler for at det kan bli en vanskelig oppgave å stramme inn. En høy oljepris, selv med en viss nedgang gjennom året, vil bidra til rekordoverskudd på budsjettet. Men når arbeidsmarkedet er preget av mangel på ledige ressurser, gir ikke den økte "pengerikligheten" på statens hånd noe grunnlag for å sprøyte flere penger inn i økonomien. Tvert i mot, de bedre utsiktene for norsk økonomi tilsier at det nå bremses noe opp for å hindre at konkurranseevnen svekkes av for sterk pris- og kostnadsstigning.

Det er først og fremst på utgiftssiden av budsjettet at tilstrammingen bør komme. Økte skatter og avgifter, på toppen av et allerede høyt nivå, vil kunne bidra til økt inflasjon og økt handelslekkasje. Derfor blir det desto

viktigere å gjøre omfordelinger på budsjettet innenfor et begrenset rom for utgiftsvekst. Behovet for nøye å prioritere mellom ulike offentlige satsningsområder øker når kapasitetsutnyttelsen i økonomien i utgangspunktet er høy. Mulighetene for å overlate flere oppgaver til markedet og til private løsninger er også best når økonomien vokser og den private inntektsveksten er god. Et overordnet siktemål i budsjettpolitikken må dessuten være å stimulere til økte omstillinger i vare- og tjenesteproduksjonen. Ønskeligheten av et økt tempo i omstillingene følger både av fremveksten av "den nye økonomien", der IT-teknologien vil spille en fremtredende rolle, og av behovet for å legge grunnlaget for nye, konkurransedyktige arbeidsplasser i Norge når oljeepoken om ikke altfor mange år går mot slutten. Her ligger en av de største utfordringen for det norske samfunnet i årene som kommer.

V. Avslutning

Jeg har brukt en del tid på Hope-utvalget fordi det er en enstemmig innstilling som vi forventer skal innebære et veiskille for reguleringen av finansnæringen i Norge, ikke minst fordi den gir oss en tydelig forankring mot felles europeiske rammebetingelser. Banklovkommisjonen blir en viktig bidragsyter til å føre enkelte deler av arbeidet videre. Med det er også viktig å peke på at kommisjonen som ble utnevnt 6. april 1990 nå har feiret sitt 10-årsjubileum og at det er tid for å vurdere om oppfølgingen av norsk lovgivning i forhold til den europeiske utviklingen kan ivaretas på en annen måte.

Helt til slutt vil jeg be om tilgivelse for at jeg i enkelte sammenhenger har gått så langt tilbake i tid for å illustrere at de utfordringer vi møter i dag er et resultat av en lang rekke sammenhengende politiske handlinger. Det kan være en grei bakgrunn å ha når vi skal planlegge fremtiden.